

<https://doi.org/10.15407/np.70.194>
УДК 027.21(477):025.5:004]:316.7

Лариса Матвійчук,

кандидат наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: l.matvijchuk@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>
Scopus Author ID: 58117186100

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК НАН УКРАЇНИ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

У представленій статті проведено аналіз висвітлення в українському історіографічному дискурсі проблематики соціокультурної діяльності бібліотечних установ у системі Національної академії наук України. Використання методів бібліографічного пошуку разом із системним узагальненням й аналітико-синтетичним опрацюванням документів дало можливість виявити широкий комплекс джерел з проблеми. Коло наукових праць із проблематики цієї статті за методикою історіографічного аналізу було об'єднано в декілька груп відповідно до напрямів роботи бібліотечних установ. Особливістю соціокультурної діяльності академічних наукових бібліотек України виступає її наукоємність, інноваційність підходів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з поєднанням різних мультикультурних і полідисциплінарних засад. Серед наукових праць про бібліотеки НАН України переважна частина публікацій присвячена соціокультурній діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, яка виступає провідним науковим, методичним, організаційним, інформаційним, культурно-мистецьким центром бібліотечної системи України.

Ключові слова: соціокультурна діяльність академічної бібліотеки, наукова бібліотека, інформаційно-комунікаційна діяльність, цифровізація бібліотечної діяльності, НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

Розвиток сучасного світу характеризується стрімкою глобалізацією та цифровізацією, важливою складовою, наслідком яких виступає формування й розвиток інформаційного суспільства. Інформатизація суспільного життя актуалізує увагу до використання новітніх технологій у процесі соціальних

трансформацій, появи нових та еволюції традиційних соціальних інститутів, активізації різних форм соціокультурної діяльності в процесі формування глобальної культури. Проблема пошуку сучасних культурно значущих практик та використання технологічних і комунікаційних інновацій стимулює суб'єкти соціокультурної діяльності до її постійного вдосконалення. Активним актором сучасної соціокультурної діяльності виступають наукові бібліотеки в системі Національної академії наук України, високий потенціал яких дає змогу долучатися до унікальних зразків світової наукової та культурної спадщини, використовувати власні фонди для оновлення й консолідації соціокультурного простору України.

Мета статті – аналіз висвітлення в українському історіографічному дискурсі проблематики соціокультурної діяльності бібліотечних установ у системі Національної академії наук України.

У пропонованій статті застосовано історіографічний вимір хронологічних рамок дослідження, за яким проведено аналіз наукових праць, що були опубліковані за часів незалежності України. Використання методів бібліографічного пошуку разом із системним узагальненням й аналітико-синтетичним опрацюванням документів дало можливість виявити широкий комплекс джерел з проблеми та окреслити коло наукових праць, автори яких так чи інакше торкалися проблеми соціокультурної діяльності бібліотек НАН України. Утім визначений обсяг праці обмежив можливості репрезентативного аналізу всіх наукових досліджень українських учених з питань соціокультурної діяльності академічних бібліотек України, а науковий доробок провідних бібліотекознавців було представлено лише окремими публікаціями.

Проблематика соціокультурної діяльності як такої входить у спектр дослідницьких пошуків широкого кола фахівців гуманітарної сфери науки. Методи, види, засоби проведення соціокультурної діяльності, як і безпосередньо дефініція «соціокультурна діяльність» активно досліджуються культурологами, соціологами, істориками, педагогами, фахівцями у сфері менеджменту, соціальних комунікацій та інформаційних технологій. Багатоманітні підходи до особливостей проведення соціокультурної діяльності (далі – СКД) різними соціальними інституціями й установами розкриваються в працях Н. Кочубей, А. Гриньківа, Т. Спіріної, І. Лисакової, В. Степанова, О. Оленіної, І. Скіби та інших науковців. Сучасні підходи до розуміння сутності соціокультурної діяльності та керування нею в науковій літературі проаналізовано в праці науковців Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника [1]. Автори наголошують, що соціокультурна діяльність перетворюється у феномен

загального розвитку цивілізації та основний засіб досягнення порозуміння у відносинах між різними культурами й народами. Вони доходять висновку, що СКД входить у сферу зацікавлень різних наукових сфер і для більшості науковців характерним є твердження, що сучасна соціокультурна діяльність відзначається значною різноманітністю форм, методів, засобів організації, які направлені на залучення людини до культури [1, с. 212].

Сутність поняття «соціокультурна діяльність бібліотеки» перебуває у фокусі бібліотекознавчих досліджень таких українських науковців – Г. Пристай, Ю. Новальської, С. Кравченка, О. Погонєць, Л. Лупіки, Н. Захарової, О. Башун. Значна частина наукових публікацій присвячена загальним питанням діяльності бібліотеки як соціального інституту, тож виконання ними культурної, культурологічної, комунікаційної, соціальної та ряду інших функцій впливає, на думку дослідників, із самого визначення бібліотеки.

Активно досліджує проблему соціокультурної діяльності бібліотечних установ О. Матвійчук. Вона розглядає закономірності розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні й констатує, що основне завдання бібліотеки безпосередньо пов'язано з її роллю як соціального інституту: «Місія бібліотеки – це її роль, призначення, формулювання її соціальної ролі та функцій» [2, с. 158].

Дослідниця ґрунтовно аналізує термінологічний аспект дефініції «соціокультурна діяльність бібліотеки», висвітлює погляди авторів різних дисциплін щодо сутності соціокультурної діяльності, розглядає понятійний апарат культурно-дозвілєвої діяльності бібліотек. На сайті Української бібліотечної енциклопедії представлено поняття «соціокультурна діяльність бібліотек», яке сформульовано О. Матвійчук таким чином: «...Цілеспрямована та спеціально організована книгозбірнею як соціальним інститутом система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до свідомості різних соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних збірках на різних носіях, організації різних виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, політиками та ін. Соціокультурну діяльність бібліотек можна розглядати як продуманий процес долучення людини до різноманітних культурних надбань людства, компонент соціокультурної системи українського суспільства, один із важливих елементів реалізації державної політики у сфері культури» [3]. Учена визначає функції соціокультурної

діяльності, види, засоби роботи бібліотек у зазначеному напрямі, розглядає історичні форми соціокультурної діяльності.

Попри вагомий внесок О. Матвійчук у дослідження проблеми СКД бібліотек необхідно зазначити, що автор аналізує загальні засади застосування соціокультурного підходу до діяльності бібліотек, звертає увагу на діяльність бібліотеки як соціального інституту й елемента соціокультурної системи, не виокремлюючи різні види бібліотек. Натомість на особливості соціокультурної роботи істотно впливає тип бібліотечної установи, як от публічна, наукова, дитяча тощо. Саме від виду бібліотеки залежать основні пріоритети її роботи, головні акценти, особливості обслуговування користувачів бібліотечних послуг, формування принципів діяльності попри загальні фундаментальні домінанти бібліотечної роботи.

На цей аспект звертає увагу О. Греськів, яка досліджує діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника. Вона констатує, що в українській науковій думці поки відсутнє стале визначення дефініції «соціокультурна діяльність наукової бібліотеки», тож пропонує власне формулювання: «Культурною діяльністю такого соціального суб'єкта, як наукова бібліотека визначимо діяльність бібліотечної установи, метою якої є створення культурних цінностей, залучення й активне включення особистості в цей процес, а також комунікації, спрямовані на розповсюдження, збереження та суспільне використання всіх видів культурних цінностей» [4, с. 80].

Важливим, на наш погляд, виглядає висновок щодо видів СКД діяльності наукової бібліотеки. Автор зазначає: «Оскільки під соціокультурною діяльністю наукової бібліотеки ми розуміємо всю цілеспрямовану діяльність установи, яка містить культурно-ціннісні характеристики, то до видів її соціокультурної діяльності віднесемо всі види діяльності наукової бібліотечної установи: довідково-інформаційну, культурно-просвітницьку, науково-дослідну та науково-інформаційну, спрямовані на формування ціннісних орієнтацій особистості, розвиток читацької культури, дослідження фондів бібліотеки, створення привабливого іміджу книгозбірні тощо. Особливістю ж такої діяльності, враховуючи статус установи як наукової інституції, зазначимо науково обґрунтований підхід до її організації, а ключовим, стратегічним елементом – комунікацію» [4, с. 80]. Отже, О. Греськів підкреслює, що наукова бібліотека у сфері соціокультурної діяльності має багато загальних форм діяльності з іншими бібліотечними установами, але особливістю наукових бібліотек є створення особливого інтелектуального продукту, який має відображати високий науковий рівень цієї соціальної інституції.

Погоджуючись із висновками про недостатність дослідження українськими науковцями проблем СКД наукових бібліотек, наголосимо на особливостях такого виду роботи бібліотек у системі Національної академії наук України (далі – академічні бібліотеки), вивченню яких присвячено ще менше уваги дослідників. Більшість фахівців розглядають питання СКД академічних бібліотек як складову загального аналізу виконання своїх функцій бібліотечними установами. Специфіці саме зазначеного виду діяльності академічних бібліотек присвячено не так багато досліджень, а наявні наукові публікації здебільшого відображають практичний досвід провідних науково-методичних центрів НАН України – Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського і Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаніка.

Загальні проблеми функціонування наукових бібліотек у системі НАН України системно вивчає Г. Солоїденко. Дослідниця аналізує роль Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в організації взаємодії бібліотек, діяльності асоціацій і самоправних організацій, наголошує на консолідуючій та об'єднуючій ролі НБУВ у формуванні єдиного бібліотечно-інформаційного простору держави. У центрі уваги її досліджень є історія становлення мережі академічних бібліотек, починаючи від формування перших бібліотек при відділах академії та до створення сучасних інформаційно-бібліотечних комплексів НАН України, роль академічних бібліотек в організації й структуруванні інформаційних ресурсів; пріоритетні напрями діяльності бібліотек наукових установ НАН України в умовах воєнного стану [5].

Комплексний аналіз діяльності цієї категорії бібліотечних установ України дав змогу Г. Солоїденко зробити висновок про те, що «специфіка академічних бібліотек саме в тому, що вони є підсистемою науки, центрами збереження знань і джерел інформації, адже істотна частина наукового електронного документопотоку проходить саме через наукові бібліотеки. Нове знання виробляється науковцями в межах наявних систем знань» [6, с. 107].

Теоретичні й практичні аспекти діяльності наукових бібліотек у системі НАН України активно досліджують О. Клименко та О. Сокур. У науковому фокусі їхніх розвідок перебувають питання взаємодії бібліотек НАН України від становлення бібліотечної мережі до її функціонування як потужного наукового інформаційного ресурсу, висвітлюються історичні, нормативно-правові, організаційні й методичні аспекти забезпечення такої взаємодії [7]. Питання СКД академічних бібліотек розглядається вченими через призму загального функціонування бібліотек. Дослідники

констатують, що в сучасних умовах місце й роль бібліотек НАН України у вітчизняному науковому інформаційному просторі визначається їхньою здатністю до системної трансформації бібліотечно-інформаційної діяльності через інновації, організацію новітніх моделей їх взаємодії [8, с. 16].

Джерелом інформації про СКД академічних наукових бібліотек виступає ґрунтовна праця про діяльність окремих підрозділів і наукових установ Західного наукового центру НАН України [9]. Плідну роботу, у тому числі соціокультурну діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, висвітлено в праці В. Ферштея [10].

Особливості використання й збереження унікальних фондів НБУВ, різноманітність форм і видів соціокультурної роботи із читачами та користувачами бібліотечних послуг, широке застосування інтерактивних методів сучасних інформаційних технологій у бібліотечній справі представляють колективні монографії Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [11, 12].

Певні кількісні дані щодо СКД діяльності академічних бібліотек України містять щорічні видання із серії «Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в ... році: інформаційно-аналітичний огляд», які базуються на відомостях звітів бібліотечно-інформаційних підрозділів наукових установ НАН України. Наприклад, випуск 23 зазначеного видання інформує про те, що у 2017 р. мережа бібліотек наукових установ НАН України разом з двома науково-методичними центрами – Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського та Львівською національною науковою бібліотекою України ім. В. Стефаника нараховувала 107 бібліотек, якими для працівників наукових установ було проведено 137 комплексних інформаційних заходів, організовано 776 виставок нових надходжень та 415 виставок за профілем діяльності установ [13, с. 5–6].

Важливою складовою соціокультурної діяльності академічних бібліотек України залишаються традиційні види та форми роботи установ. Разом з тим варто зазначити, що виставки, екскурсії, наукові ярмарки, кінозаходи, презентації, зустрічі з ученими, лекторії та музикальні фестивалі, дні науки набувають оновленого, осучасненого змісту. Особливістю культурно-просвітницької роботи академічних бібліотек сьогодні є концепція полідисциплінарності, об'єднана презентація в наукових заходах суспільно значущих тем та перспективних наукових досліджень, спрямованість на ефективне представлення суспільству найважливіших досягнень вітчизняної і світової науки.

Тривалий час висвітлює питання культурно-просвітницького напрямку діяльності НБУВ Н. Солонська. Дослідницею підготовлено значну кількість

публікацій, які висвітлюють виставки, книгознавчі читання, зустрічі з видатними вченими й громадськими діячами, арт-проекти, презентації унікальних пам'яток культурної спадщини, які зберігаються у фондах НБУВ. Н. Солонська наголошує, що в сучасних умовах такий вид соціокультурної діяльності, як книжкова виставка, відіграє роль нового культурного, наукового, знаннєвого повідомлення, по суті, виступає науковим апаратом бібліотечних заходів, модифікацією бібліографічного каталогу [14, с. 170].

Академічні наукові бібліотеки України, фонди яких зберігають численні раритети та зразки культурної спадщини світового рівня, активно виконують свою соціокультурну місію, надають можливість користувачам познайомитися з досягненнями української і світової науки. Натомість варто зазначити, що, як і в цілому, переважну більшість бібліотекознавчих публікацій про традиційні форми СКД зосереджено на діяльності публічних чи освітніх бібліотек.

Дослідженню особливостей організації та проведення книжково-інформаційних заходів науковими бібліотеками, пропагуванню читання, розвитку зацікавленості у вивченні книги й документальних джерел, висвітленню можливостей книжкових ярмарок і форумів для популяризації наукових досліджень, аналізу екскурсійної діяльності бібліотеки, іміджевої складової установи присвятили свої публікації І. Смоляр, Л. Туровська [15], А. Бергелський [16], О. Бойко [17] та інші науковці. Виставкову діяльність бібліотек окремих наукових інститутів НАН України аналізують у своїх працях С. Іваненко [18] і Д. Листопад [19].

Питання соціокультурної та просвітницької діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського плідно досліджує Н. Захарова. Учена простежує еволюцію культурно-інформаційної функції наукової бібліотеки, виокремлює нові тенденції популяризаційної діяльності бібліотек НАН України на прикладі НБУВ, розглядає особливості СКД НБУВ в умовах пандемії і воєнного стану [20].

Принципам, формам й особливостям соціокультурної діяльності академічної бібліотеки в умовах інформатизації суспільства у XXI ст. присвячено окрему статтю дослідниці [21]. Важлива роль у роботі відводиться аналізу оновлення виставкової діяльності, започаткуванню нових соціокультурних проєктів. Перспективною формою культурно-просвітницької діяльності академічної бібліотеки, на думку Н. Захарової, виступає соціальне партнерство, що передбачає комплекс багатосторонніх відносин між суб'єктами партнерства за умови ініціативної ролі бібліотек у задоволенні соціально-культурних потреб користувачів. Соціальне партнерство бібліотек

у реалізації сучасної соціокультурної діяльності проявляється у взаємодії з організаціями та установами різних систем і відомств [21, с. 195].

На концептуальні засади СКД наукових бібліотек звертають увагу у своїй статті Т. Коваль, Л. Матвійчук, І. Прокошина, які аналізують специфічні особливості наукових бібліотек, що посилюють їхню сучасну роль активного суб'єкта соціокультурної сфери [22]. Дослідники констатують, що бібліотекознавчий аспект присутності в просторі соціокультурної діяльності в науковому середовищі натеper переважно пов'язують з публічними бібліотеками, залишаючи осторонь наукові академічні установи. Однак СКД наукових бібліотек, специфікою якої виступає органічне поєднання наукових і культурних кейсів, активно формує культурний простір суспільства, застосовуючи нові можливості цифрових інформаційних технологій та організовуючи багатофункціональні комплексні заходи [22, с. 18].

Унікальність соціокультурної діяльності наукової бібліотеки, як вважають автори праці, полягає в тому, що остання є культурно-цивілізаційним феноменом, що володіє універсальною компетенцією щодо всіх досягнень культури людства. Наукова бібліотека виробляє інноваційні форми та методи сервісу, активізує проведення комплексних заходів із залученням різних форм популяризації культури, надає відкритий простір для освіти, спілкування й дозвілля, створює комфортні умови для дискусій і неформального спілкування, заповнює соціокультурний простір позитивними культурними впливами за допомогою інформаційних структур суспільства, інформаційних агентств, порталів, сайтів мас-медіа та культурних закладів, соціальних медіа тощо [22, с. 21].

Висвітлюючи основні тенденції, специфіку та особливості СКД наукової бібліотеки й розкриваючи її новітні форми в системі соціального партнерства на прикладі роботи Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, дослідники доводять, що наукова бібліотека в сучасних умовах перетворюється на культурно-цивілізаційну інституцію, автоматизований центр інформаційно-комунікаційного забезпечення наукового, навчального, виробничого, культурологічного, освітнього та інших процесів, а система її соціокультурних заходів – на стратегічний напрям подальшого розвитку суспільства [22, с. 30].

Актуальним завданням сучасного бібліотекознавства є аналіз особливостей діяльності наукових академічних бібліотек із засобами мережевої комунікації, застосування цифрових інформаційних технологій для виконання різноманітних функцій бібліотечних установ, використання можливостей інтернет-простору для організації роботи із читачами й користувачами бібліотечних послуг.

Висвітленню питань СКД наукових бібліотек з використанням сучасних технологічно-інформаційних засобів комунікації присвячено праці Л. Савицької [23], В. Бондаренко [24], Г. Мельник-Хохи, В. Мудрохи [25] та інших дослідників.

Важливим проблемам цифровізації наукової академічної бібліотеки, її ролі в системній підтримці наукових досліджень засобами цифрових технологій, формуванню сучасних електронних інформаційних ресурсів бібліотеки та представленню бібліотечних установ у сучасному вебсередовищі присвячено праці К. Лобузіної, С. Гарагулі, Л. Коновал [26, 27]. Аналіз роботи академічних наукових бібліотек в Україні дав ученим змогу зробити висновок про необхідність створення спеціального бібліотечного порталу НАН України, метою якого виступатиме «консолідація та уніфікація подання інформації щодо широкого спектра наукових даних, які супроводжують і є результатом наукової діяльності Національної академії наук України; приведення наукових метаданих НАН України у відповідність із сучасними міжнародними стандартами цифрової комунікації з можливістю подальшої інтеграції до європейської та світової дослідницької інфраструктури; забезпечення відкритого доступу до результатів наукової діяльності; оптимізація зусиль з підготовки звітної та атестаційної документації, пов'язаної з обліком публікаційної активності та наукометричних показників установ та науковців НАН України» [26, с. 10].

Соціокультурну діяльність бібліотеки в умовах її диджиталізації аналізують Л. Бутко, Д. Василенко, В. Саранча [28]. Автори зосередили увагу на аналізі використання основних найефективніших цифрових засобів, що сприяють реалізації соціокультурних завдань бібліотеки в аспекті її гуманістичної місії. Цифровізація, через такі види роботи, як бібліотечний блогінг і подкастинг, інкорпорація читачів до книжкової культури через аудіокнижки, активне використання бібліотекарами такого мультимедійного продукту, як буктрейлер та віртуалізація виставкової діяльності, на думку дослідників, формує один з основних напрямів модернізації бібліотечної установи в сучасних умовах [28, с. 23].

Участь наукових бібліотек у збереженні, трансформації, ретрансляції національної ідентичності, активне використання бібліотекою можливостей сучасних інформаційних технологій, роль бібліотеки в інформаційному суспільстві у фокусі здійснення соціокультурної діяльності ґрунтовно досліджує Ю. Половинчак. Дослідницею визначено роль електронних інформаційних ресурсів у глобальних культурних обмінах, досліджено діяльність сучасних бібліотек як «установ пам'яті» з оцифрування фондів та їх участь у формуванні електронної культури.

Аналіз діяльності провідних українських і зарубіжних бібліотек зі збереження цифрової спадщини інтерактивного простору дав змогу Ю. Половинчак зробити висновок про те, що «діяльність бібліотек, спрямована на кумуляцію інформації, виходячи з особливостей інтерактивного інтернет-контенту, дає змогу розв'язувати проблеми дослідницького характеру – пошук способів комплексного аналізу мультиформатного представлення тексту інтерактивної діяльності комунікантів, здійснення впливу, застосування комунікативних стратегій, аж до виявлення характеристик культурних доміант певного інформаційного середовища» [29, с. 128]. Вона підкреслює інтерактивність і суб'єктність бібліотек у формуванні соціокультурного простору держави. «По-перше, бібліотеки, зокрема національні, як такі мають статусне значення символів державної незалежності й культурної самобутності нації. По-друге, вони орієнтовані на здійснення меморіальної функції і, формуючи фонди, покликані максимально вичерпно відображати духовно-інтелектуальні здобутки нації, її колективну пам'ять, забезпечувати інформаційний потенціал її постійного розвитку. По-третє, у сучасному інформаційному просторі, що характеризується зростанням інтегрованості аудиторії в процес виробництва інформації та розвитком нових видів масових комунікацій, актуалізується питання зміни ролі традиційних суб'єктів, зокрема бібліотек, у його функціонуванні» [30, с. 36].

Використання фахівцями ЛННБУ ім. В. Стефаника новітніх інформаційних технологій для збільшення сервісних онлайн-послуг, включення вітчизняних електронних інфраструктур до міжнародної системи наукових електронних комунікацій, а також створення можливостей дистанційного доступу до цифрових колекцій бібліотеки висвітлено в науковій праці Г. Мельник-Хохи і В. Мудрохи [25].

Т. Коваль, Л. Туровська, І. Смоляр на прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ проаналізували роботу бібліотеки в середовищі віртуальних комунікаційних співтовариств, спираючись на власне дослідження інформаційно-комунікаційної діяльності НБУВ у соціальних мережах (зокрема, фейсбук, твіттер та ін.) [31]. Дослідниці дійшли висновку, що впровадження результатів дослідження в практику роботи НБУВ та інших бібліотек науково-дослідних установ НАН України сприятиме оптимізації бібліотечно-інформаційної діяльності в сучасних віртуальних товариствах інформаційного простору.

Комплексному дослідженню бібліотечного сегмента соціальних медіа, специфіці його формування та функціонування в контексті суспільного використання соціальних медіа присвячено наукові розвідки В. Струнгар, результати яких систематизовано в монографії [32]. Авторкою на підставі

результатів дослідження бібліотечних мережевих інструментів забезпечення комунікації з користувачами доведено, що однією з інтерактивних медіа-платформ з потужними функціональними можливостями комунікаційного забезпечення бібліотеки виступає бібліотечний блог. Такий вид діяльності бібліотеки дає змогу, крім інформування про професійні питання, повідомляти користувачам про різні важливі питання для суспільства, виступаючи при цьому центрами громадянського суспільства [32, с. 111]. Загалом, констатує дослідниця, головними ознаками представленості вітчизняних бібліотек у соціальному просторі є: монопредставленість, високий рівень охоплення соціальних медіа, висока оновлюваність сторінок [32, с. 190].

Спеціальна робота фахівців НБУВ присвячена аналізу ролі бібліотечних цифрових продуктів і послуг в Україні під час воєнного стану, забезпеченню відкритого доступу до цифрових бібліотечних ресурсів широкого кола наукової інформації та історико-культурної спадщини для підтримки онлайн-освіти, науки й культури в Україні [33]. У праці наголошується на важливості й необхідних заходах збереження національного документального надбання бібліотечних фондів у цифровому форматі, розкрито нові підходи до підготовки та формування ресурсів, створення нових інтегрованих продуктів.

Практичний досвід соціокультурної роботи бібліотечних установ системи НАН України, традиційні та інноваційні напрями в діяльності наукових бібліотек України, питання трансформації українського бібліотекознавства, перспективи дослідження культурної й наукової спадщини, організація виставкової та екскурсійної роботи, цифровізація й розвиток онлайн-сервісів, дистанційне обслуговування користувачів бібліотечних послуг, широке представлення наукових бібліотек у медіапросторі розкривають матеріали різних міжнародних наукових конференцій [34, 35].

Висновки. Проведений аналіз досліджень, присвячених питанням соціокультурної діяльності наукових бібліотек в Україні, показав, що попри широку історіографію бібліотекознавчих публікацій діяльність бібліотек у системі НАН України нерівнозначно репрезентовано в роботах українських учених. Обсяг статті не дав змоги провести аналіз усіх досліджень зазначеної проблематики. Більшість наукових публікацій присвячено науковій і науково-інформаційній роботі академічних бібліотек, історичним, організаційним та довідково-видавничим аспектам їхньої діяльності, які дотично пов'язані з проблематикою дослідження. Наукові публікації, які стали предметом дослідження та присвячено соціокультурній діяльності академічних бібліотек України, за методикою історіографічного аналізу

були об'єднані в декілька груп відповідно до напрямів роботи бібліотечних установ:

1. Праці, у яких охарактеризовано соціокультурну діяльність бібліотек у цілому, особливості функціонування бібліотеки як елемента соціокультурної системи й соціального інституту.

2. Наукові публікації про тенденції розвитку бібліотек у системі НАН України, взаємодію академічних бібліотечних установ, соціальне партнерство.

3. Узагальнюючі праці з аналізом діяльності академічних наукових підрозділів, інститутів, установ, у яких висвітлюються окремі аспекти соціокультурної діяльності бібліотек.

4. Публікації про традиційні види діяльності наукових бібліотек (виставки, екскурсії, наукові ярмарки, презентаційні заходи).

5. Наукові праці, що розкривають інноваційні форми й засоби роботи (використання науковими бібліотеками сучасних цифрових комунікаційних технологій, електронні бібліотечні послуги, представництво в мережевому інформаційному просторі).

Історіографічний аналіз засвідчив, що в наукових публікаціях дослідники не завжди виокремлюють специфіку бібліотечної установи, що істотно впливає на засади й напрями її соціокультурної діяльності. Натомість особливістю соціокультурної діяльності академічних наукових бібліотек України виступає її наукоємність, інноваційність підходів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і поєднанням різних мультикультурних та полідисциплінарних засад. Серед наукових праць про бібліотеки НАН України переважну частину публікацій присвячено соціокультурній діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, яка виступає провідним науковим, методичним, організаційним, інформаційним і культурно-мистецьким центром бібліотечної системи України.

Одним з найбільш досліджуваних напрямів соціокультурної діяльності академічних наукових бібліотек виявилось інформаційно-комунікаційне спрямування, що є особливо затребуваним у сучасних умовах, зважаючи на загальну диджиталізацію суспільно-політичного та культурного життя.

Проведений розгляд українських досліджень доводить, що соціокультурна діяльність наукових бібліотек у системі Національної академії наук України потребує подальшого ґрунтовного опрацювання із застосуванням комплексного підходу, систематизації наявної інформації та поглибленого аналізу недостатньо вивчених аспектів СКД академічних наукових бібліотечних установ.

Список бібліографічних посилань

1. Вичівський П., Маланюк Т., Орлова В., Дричак С. Сучасні підходи до розуміння сутності управління соціокультурною діяльністю у науковій літературі. *Наук. перспективи*. 2023. № 4 (34). С. 204–214. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-204-214](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-204-214)
2. Матвійчук О. Бібліотека як соціокультурний інститут: освітньо-виховна місія. *Вісн. Нац. авіац. ун-ту*. Серія: Філософія. Культурологія. 2010. № 2. С. 155–160. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.12.8288>
3. Матвійчук О. Є. Соціокультурна діяльність бібліотек. *Укр. бібл. енцикл.* 2015. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18938/1/O_Matviychuk_UBE_IPPO.pdf (дата звернення: 17.01.2024).
4. Греськів О. О. Стратегія соціокультурної діяльності наукової бібліотеки: на прикладі Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Сучас. проблеми діяльн. б-ки в умовах інформ.сусп-ва* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 верес. 2015 р., Львів) / Нац. ун-т «Львівська політехніка», Наук.-техн. б-ка. Львів, 2015. С. 79–85.
5. Солоіденко Г. Бібліотеки наукових установ Національної академії наук України: сторінки історії. *Бібл. вісн.* 2017. № 5. С. 44–50.
6. Солоіденко Г. Роль академічних бібліотек в організації і структуруванні інформаційних ресурсів. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 45. С. 104–117.
7. Клименко О., Сокур О. Основные направления взаимодействия Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского с библиотеками сети Национальной академии наук Украины. *Б-ки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. 2020. Вып. 18. С. 90–109. <https://doi.org/10.15407/maan2020.18.090>
8. Клименко О., Сокур О. Нормативно-правова база взаємодії бібліотек Національної академії наук України. Історія формування. *Бібл. вісн.* 2019. № 4. С. 12–18. <https://doi.org/10.15407/bv2019.04.012>
9. Академічні установи Західного наукового центру НАН України і МОН України / ред.: З. Т. Назарчук ; НАН України. Ювіл. вид. Львів : ПАІС, 2008. 240 с.
10. Ферштейн В. В. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. *Акад. установи Зах. наук. центру НАН України і МОН України*. Львів : ПАІС, 2018. С. 158–173.
11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002) / Л. Дубровіна (відп. ред.) ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 452 с.

12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково-інформаційному просторі (2000–2018) : монографія / В. М. Горвий (відп. ред.). Київ, 2019. 344 с.
13. Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України в 2017 році: інформаційно-аналітичний огляд / відп. ред.: О. М. Василенко, Г. І. Солоіденко. 2018. Вип. 23. Київ. 188 с.
14. Солонська Н. Книжкові виставки як напрям науково-бібліографічної діяльності українського комітету славістів та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2005–2014). *Славістична збірка*. 2015. Вип. 1. С. 167–181.
15. Туровська Л., Смоляр І. Організація електронних книжкових виставок у контексті інформаційно-комунікаційної діяльності наукової бібліотеки. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44. С. 44–53.
16. Березельський А. Конкурсна бібліотечна інфографіка як елемент виставкової діяльності та засіб популяризації іміджу сучасної бібліотеки. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 48. С. 396–406. <https://doi.org/10.15407/np.48.396>
17. Бойко О. Експериментальна діяльність Фонду Президентів України: нові виклики. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 61. С. 337–348. <https://doi.org/10.15407/np.61.337>
18. Іваненко С. Виставкова робота бібліотеки Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона Національної академії наук України у 2021 р. *Бібл. вісн.* 2022. № 3. С. 88–91.
19. Листопад Д. Виставка рідкісних видань із фонду Науково-технічної бібліотеки Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» Національної академії наук України. *Бібл. вісн.* 2023. № 3. С. 93–96.
20. Захарова Н., Середа Т. Соціокультурна діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 68. С. 114–124. <https://doi.org/10.15407/np.68.114>
21. Захарова Н. Социокультурная деятельность академической библиотеки в условиях информатизации общества. *Б-ки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. 2019. Вып. 17. С. 191–204. <https://doi.org/10.15407/maan2019.17.191>
22. Коваль Т., Матвійчук Л., Прокошина І. Основні тенденції та концептуальні засади розвитку соціокультурної діяльності наукової бібліотеки. *Бібл. вісн.* 2023. № 3. С. 17–35. <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>
23. Савицька Л. Моніторинг сторінок головної наукової бібліотеки

у мережі Facebook. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 48. С. 527–534. <https://doi.org/10.15407/np.48.527>

24. Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи. Київ, 2016. 273 с.

25. Мельник-Хоха Г., Мудроха В. Електронна інфраструктура Львівської Національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка. *Бібл. вісн*. 2023. № 2. С. 7–17. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.007>

26. Лобузін К., Гарагуля С., Коновал Л., Лобузін І. Бібліотека цифрового суспільства в забезпеченні системної підтримки наукових досліджень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 5–12. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2020.227040>

27. Лобузін К., Гарагуля С., Коновал Л. Цифрові ресурси та сервіси наукової бібліотеки. *Бібл. вісн*. 2023. № 4. С. 91–93. URL: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2023_4_12 (дата звернення: 7.10.2023).

28. Бутко Л. В., Василенко Д. П., Саранча В. І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 19–26. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2022.257255>

29. Половинчак Ю. Діяльність бібліотек із збереження цифрової спадщини інтерактивного простору. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 49. С. 123–132. <https://doi.org/10.15407/np.49.123>

30. Половинчак Ю. Ідентичнісні практики інтерактивного інтернет-середовища в діяльності сучасних бібліотек. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 52. С. 35–48. <https://doi.org/10.15407/np.52.035>

31. Коваль Т., Туровська, Л., Смоляр І. Популяризація електронних книжкових виставок у соціальних мережах (На прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 42. С. 51–80.

32. Струнгар В. Бібліотека в інтерактивному медіасередовищі: стан та перспективи : монографія. Київ, 2021. 252 с.

33. Цифрові бібліотечні продукти і послуги в інформаційному забезпеченні державного розвитку: аналітична записка / відп. ред. Л. Дубровіна. Київ, 2023. 75 с.

34. Василь Стефанік в українському та світовому соціокультурному просторі. Доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. В. Стефаніка (Львів, 25–26 черв. 2021 р.) / [відп. ред. В. Ферштейн] ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаніка. Львів : Простір-М, 2021. 275 с.

35. Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.) / відп. ред. О. Василенко ; відп. секр. М. Іванова. Київ, 2023. 1036 с.

References

1. Vychivskiy, P., Malaniuk, T., Orlova, V., Drychak, S. (2023). Suchasni pidkhody do rozuminnia sutnosti upravlinnia sotsiokulturnoiu diialnistiu u naukovii literaturi [Modern approaches to understanding the essence of socio-cultural activities in scientific literature]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*, 4(34), 204-214 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-204-214](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-204-214)

2. Matviichuk, O. (2010). Biblioteka yak sotsiokulturnyi instytut : osvithno-vykhovna misiia [The library as social and cultural institution and its educational and upbringing mission]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filozofia. Kulturolohiia – Bulletin of the National Aviation University. Series: Philosophy. Kulturologiya*, 2, 155-160 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.12.8288>

3. Matviichuk, O. E. (2015). Sotsiokulturna diialnist bibliotek [Sociocultural activities of libraries]. *Ukrainska bibliotekna entsyklopediia – Ukrainian Library Encyclopedia* [in Ukrainian]. Retrieved January 17, 2024, from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18938/1/O_Matviychuk_UBE_IPPO.pdf

4. Hreskiv, O. (2015). Stratehiia sotsiokulturnoi diialnosti naukovoi biblioteky: na prykladi Lvivskoi natsionalnoi naukovoi biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka [Strategy of scientific library' socio-cultural activity (case of Vasyl Stefanyk Lviv National scientific library of Ukraine)]. In “*Modern problems of library activity in the conditions of the information society*”. *Proceedings of the 6 th International Scientific and Practical Conference, Lviv, September 10-11, 2015* (pp. 79-85). Lviv [in Ukrainian].

5. Soloidenko, H. (2017). Biblioteky naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: storinky istorii [Libraries of Scientific Institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine: the History]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal*, 5, 44-50 [in Ukrainian].

6. Soloidenko, H. (2017). Rol akademichnykh bibliotek v orhanizatsii i strukturuvanni informatsiinykh resursiv [The role of academic libraries in organizing and structuring of information resources]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 45, 104-117 [in Ukrainian].

7. Klimenko, O., Sokur, O. (2020). Osnovnye napravleniia vzaimodeistviia Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho s bibliotekami seti Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. [Main directions of interaction between V. I. Vernadsky National library of Ukraine and libraries within the network of the National academy of sciences of Ukraine]. *Biblioteki natsionalnykh akademii nauk: problemy funktsionirovaniia, tendentsii razvitiia – Libraries of National Academies of Sciences: Problems of Functioning, Tendencies of Development*, 18, 90-109 [in Russian]. <https://doi.org/10.15407/maan2020.18.090>

8. Klymenko, O., Sokur, O. (2019). Normatyvno-pravova baza vzaiemodii bibliotek Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. Istoriia formuvannia [Normatively-legal Basis of the Library's Interaction of the National Academy of Sciences of Ukraine. History of Formation]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, 4, 12-18 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2019.04.012>

9. Nazarchuk, T. (Ed.). (2008). Akademichni ustanovy Zakhidnoho naukovoho tsentru NAN Ukrainy i MON Ukrainy [Academic institutions of the Western Scientific Center of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Lviv: PAIS [in Ukrainian].

10. Fershtej, V. V. (2018). Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy im. V. Stefanyka [Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine]. *Akademichni ustanovy Zakhidnoho naukovoho tsentru NAN Ukrainy i MON Ukrainy – Academic Institutions of the Western Scientific Center of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine* (pp. 158-173). Lviv: PAIS [in Ukrainian].

11. Dubrovina, L. (Ed.). (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho u pershe desiatylittia nezalezhnosti Ukrainy (1991-2002) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine in in the first decade of Ukraine's independence (1991-2002)]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Horovyi, V. (Ed.). (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v naukovu-informatsiinomu prostori (2000-2018) [V. I. Vernadsky National Library of Ukraine in the scientific and information space (2000-2018)]. Kyiv [in Ukrainian].

13. Soloidenko, H., Vasylenko, O. (Ed.). (2017). Robota bibliotek naukovykh ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy v 2017 rotsi: informatsiino-analitychnyi ohliad [The work of libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2017: an informational and analytical review]. Issue 23. Kyiv [in Ukrainian].

14. Solonska, N. (2015). Knyzhkovi vystavky yak napriam naukovu-bibliohrafichnoi diialnosti ukrainskoho komitetu slavistiv ta Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho (2005-2014) [Book Exhibitions

as the Direction of Scientific and Bibliographic Activities of the Ukrainian Slavic Committee and the V. Vernadsky National Library of Ukraine (2005-2014)]. *Slavistychna zbirka – Works in Slavic Studies, 1*, 167-181 [in Ukrainian].

15. Turovska, L., Smolar, I. (2016). Orhanizatsiia elektronnykh knyzhkovykh vystavok u konteksti informatsiino-komunikatsiinoi diialnosti naukovoï biblioteky [Organization of the electronic book exhibitions in the context of the informative and communicative activity of scientific library]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 44*, 44-53 [in Ukrainian].

16. Beregelskyi, A. (2017). Konkursna bibliotechna infohrafika yak element vystavkovoï diialnosti ta zasib populiaryzatsii imidzhu suchasnoi biblioteky [Competitive Library Infographics as an Element of Exhibition Activity and Means of Popularizing the Image of Modern Library]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 48*, 396-406 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.48.396>

17. Boiko, O. (2021). Ekskursiina diialnist Fondu Prezydentiv Ukrainy: novi vyklyky [Tour Activity in the Fund of the Presidents of Ukraine: New Challenges]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 61*, 337-348 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.61.337>

18. Ivanenko, S. (2022). Vystavkova robota biblioteky Instytutu elektrozvarivannia imeni Ye. O. Patona Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u 2021 r. [Exhibition work of the library of E. O. Paton Electric Welding Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2021]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal, 3*, 88-91 [in Ukrainian].

19. Lystopad, D. (2023). Vystavka ridkisykh vydan iz fondu Naukovo-tekhnichnoi biblioteky Naukovo-tehnolohichnoho kompleksu “Instytut monokrystaliv” Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [Exhibition of Rare Publications from the Foundation of the Scientific and Technical Library State Scientific Institution “Institute for Single Crystals” of National Academy of Sciences of Ukraine]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal, 3*, 93-96 [in Ukrainian].

20. Zakharova, N., Sereda, T. (2023). Sotsiokulturna diialnist Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v umovakh voiennoho stanu [Sociocultural work of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine under martial law]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 68*, 114-124 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.68.114>

21. Zakharova, N. (2019). Sotsiokulturnaia deiatelnost akademicheskoi biblioteki v usloviikh informatizatsii obshchestva [Sociocultural activity of the academician library under informatization]. *Biblioteki nacionalnykh akademii nauk: problemy funkcionirovaniya, tendentsii razvitiya – Libraries of National Academies of Sciences: problems of functioning, tendencies of development*, 17, 191-204 [in Russian]. <https://doi.org/10.15407/maan2019.17.191>

22. Koval, T., Matviichuk, L., Prokoshyna, I. (2023). Osnovni tendentsii ta kontseptualni zasady pozvytku sotsiokulturnoi diialnosti naukovoii biblioteki [The main trends and conceptual foundations of the scientific library development of the socio-cultural activities]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal*, 3, 17-35 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>

23. Savytska, L. (2017). Monitorynh storinok holovnoi naukovoii biblioteki u merezhi Facebook [Monitoring Popularity of the Main Research Library Facebook Pages]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 48, 527-534 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.48.527>

24. Bondarenko, V. (2016). Bibliotekne internet-obsluhovuvannya: stan ta perspektyvy [Library internet services: state and prospects]. Kyiv [in Ukrainian].

25. Melnyk-Khokha, G., Mudrokha, V. (2023). Elektronna infrastruktura Lvivskoi Natsionalnoi naukovoii biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka [Electronic infrastructure of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal*, 2, 7-17 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.007>

26. Lobuzina, K., Harahulia, S., Konoval, L., Lobuzin, I. (2020). Biblioteka tsyfrovoho suspilstva v zabezpechenni systemnoi pidtrymky naukovykh doslidzhen [Digital society library in providing system support to science research]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 5-12 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2020.227040>

27. Lobuzina, K., Harahulia, S., Konoval, L. (2023). Tsyfrovii resursy ta servisy naukovoii biblioteki [Digital resources and services of the scientific library]. *Biblioteknyi visnyk – Library Journal*, 4, 91-93 [in Ukrainian]. Retrieved October 7, 2023, from http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2023_4_12

28. Butko, L., Vasylenko, D., Sarancha, V. (2022). Sotsiokulturna diialnist biblioteki v umovakh yii tsyfrovizatsii [Sociocultural activity of the library in the conditions of its digitalization]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 1, 19-26 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2022.257255>

29. Polovynchak, Yu. (2018). Diialnist bibliotek iz zberezhenia tsyfrovoi spadshchyny interaktyvnoho prostoru [The libraries activity for cumulating the digital heritage of the interactive space]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 49, 123-132 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.49.123>

30. Polovynchak, Yu. (2019). Identychnisni praktyky interaktyvnoho internet-seredovyscha v diialnosti suchasnykh bibliotek [Identity Practices of an Interactive Internet Environment in the Activity of Modern Libraries]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 52, 35-48 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.52.035>

31. Koval, T., Turovska, L., Smoliar, I. (2015). Populiaryzatsiia elektronnykh knyzhkovykh vystavok u sotsialnykh merezhakh (Na prykladi universalnoho pidsobnoho fondu VKBO NBUV) [Popularization of the electronic book exhibitions in the social networks (In the universal additional fund DCLS VNLU)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 42, 51-80 [in Ukrainian].

32. Strungar, V. (2021). Biblioteka v interaktyvnomu mediaseredovyschi: stan ta perspektyvy [Library in an interactive media environment: state and prospects]. Kyiv [in Ukrainian].

33. Dubrovina, L. (Ed.). (2023). Tsyfrovi bibliotechni produkty i posluhy v informatsiinomu zabezpechenni derzhavnogo rozvytku: analitychna zapyska [Digital library products and services in the information provision of state development: analytical note]. Kyiv [in Ukrainian].

34. Fershte, V. V. (Ed.). (2021). Vasyl Stefanyk v ukrainskomu ta svitovomu sotsiokulturnomu prostori [Vasyl Stefanyk in the Ukrainian and world socio-cultural space]. *Dopovidi ta povidomlennia Mizhnarodnoi naukovoï konferencii, prysviachenoï 150-richchiu vid dnia narodzhennia Vasylia Stefanyka (Lviv, 25-26 cherv. 2021 r.) – Proceedings of the International scientific conference dedicated to the 150 th anniversary of Vasyl Stefanyk (Lviv, June 25-26, 2021)*. Lviv: Prostir-M [in Ukrainian].

35. Vasylenko, O. (Ed.). (2023). Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Aktualni pytannia zberezhenia ta innovatsiinoho rozvytku naukovykh bibliotek [Library. Science. Communication. Current issues of preservation and innovative development of scientific libraries, Collection of articles]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.02.2024.

Larysa Matviichuk,

PhD (Social Communications), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: l.matvijchuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>

Scopus Author ID: 58117186100

Sociocultural Activities of the Scientific Libraries of the NAS of Ukraine:

Historiographical Aspect

Scientific academic libraries of Ukraine are an active participants in modern socio-cultural activities, and their high potential allows to use unique samples of the world's scientific and cultural heritage for the renewal and consolidation of the sociocultural space of Ukraine. The article analyzes how Ukrainian historiographical discourse covers the problems of sociocultural activities of libraries in the system of the National Academy of Sciences of Ukraine. The use of bibliographic search methods along with systematic generalization and analytical-synthetic processing of documents made it possible to identify a wide range of sources on the problem.

The scientific works on the issue the article covers by the method of historiographical analysis were combined into several groups according to the directions of work of library institutions. The peculiarity of the sociocultural activity of academic scientific libraries of Ukraine is its scientific content, innovative approaches using modern information and communication technologies and a combination of various multicultural and multidisciplinary foundations. Among the scientific works on the libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine, the most publications are devoted to the sociocultural activities of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, which acts as a leading research, methodical, organizational, informational, cultural, and artistic center of the library system of Ukraine. One of the most researched areas of socio-cultural activity of academic research libraries turned out to be the information and communication direction, which is especially in demand in modern conditions, taking into account the general digitization of social, political and cultural life.

Keywords: sociocultural activity of the academic library, scientific library, information-communication activity, digitization of library activity, NAS of Ukraine, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.